

KULTUR | KONST

Konsten att köpa konst

Foto: Frank Augstein/AP och Ola Wong

Hur gör den som vill köpa konst och samtidigt bli mer förmögen? Stefan Ortmark tog steget från att vara aktiemäklare på en schweizisk bank till att bli konststrådgivare, *art advisor*, och han ger här Kvartal Kultur en genomgång i konsten att köpa konst.

AV [OLA WONG](#) | 1 AUGUSTI 2024

Ola Wong är Kvartals kulturredaktör, Kina-kännare och författare.

– Jag brukar säga att man ska köpa av personligt intresse. Man måste ha en stor portion passion och vara långsiktig för att det ska vara vettigt att köpa konst, säger **Stefan Ortmark** när han tar emot i sitt hem på Östermalm i Stockholm klädd i T-shirt från Venedigbiennalen med trycket *Foreigners everywhere*. Det är ganska långt från den

strikta kostymen han hade på sig då han jobbade som aktiemäklare på den schweiziska affärsbanken UBS:s kontor på Regeringsgatan. Konstintresserad har han alltid varit, men när han var på väg att fylla 55 insåg han att om han någon gång skulle göra verklighet av att göra sitt konstintresse till sitt yrke så var det nu, så han sadlade om och blev konstrådgivare, *art advisor*, det vill säga att han hjälper folk att välja och köpa konst. I USA är det vanligt att anlita rådgivare för konstinköp, inte i Sverige.

Sverige dras med ett delvis berättigat rykte om att vara ett land där den ekonomiska eliten bara vill prata affärer, som den gamla anekdoten om att fransmän inte vill ha svenskar till bordet på grund av deras låga kulturnivå.

Det finns 150 000 dollarmiljonärer i Sverige exklusive fastigheter. Men Ortmark uppskattar att mindre än en procent av dem som kan köpa faktiskt gör det.

– Hur många av vd:ar för börsbolagen går på galleri i Stockholm en gång om året? De flesta är totalt avstängda från konst. De förstår det inte och är rädda för att bli lurade.

Men för den som vill öppna sina ögon för konsten så finns det en värld att upptäcka. en marknad som omsatte 65 miljarder dollar globalt under 2023.

Riktiga samlare är sådana som fortsätter att köpa när väggarna är fulla, men det finns inte så många av dem, säger han.

– Varför vill man inte njuta av häftiga saker i sitt hem? säger han och ser genuint fundersam ut.

Som konstrådgivare åker Ortmark runt på mässor och gallerier för att sniffa fram intressanta objekt. Han arbetar med de 200 största gallerierna i världen

Konsultens intäkt är, oftast, att ta tio procent som faktureras galleriet.

Han ser många likheter med aktiemarknaden, men skillnaden är att konstmarknaden är mindre transparent och mängden ”noterade aktier” är så oerhört många fler att välja på i konstvärlden. Det finns cirka 50 000 noterade aktier på MSCI:s världsindex, men i databasen Artfacts.net finns det över en miljon konstnärer registrerade. Det blir svårare att få överblick över marknaden då.

Tumregeln är att ju dyrare konsten är desto större och säkrare förväntad avkastning kommer det att bli.

Jämför med börsen

Ortmark jämför med börsen, där man delar in bolag i *small-*, *mid-* och *large cap*.

Vid 200 000–300 000 kronor går brytpunkten till *mid cap*. För den summan kan man få en hyggligt etablerad fransk eller tysk konstnär.

– Som det här collaget, säger Ortmark och pekar på en tecknad björn som badar i en urinoar, ett verk signerat den brittiske artisten **Simon Fujiwata** och som kostar 300 000 kronor.

Det ska vara något som skaver, tycker Stefan Ortmark. På väggen hänger Whorinal av Simon Fujiwata. Foto: Ola Wong.

– För 50 000–100 000 dollar (en halv miljon till en miljon kronor) går det att få väldigt intressanta konstnärer på en relativt hög nivå.

Men ska man verkligen ha nytta av en konstrådgivare ska man köpa flera verk och på lite högre nivå. För 1,5 miljoner dollar kan man få en **Robert Rauschenberg** (1925–2008). *Large cap*, med de absolut största namnen går på tiotals miljoner dollar.

Tjänar man på att köpa konst?

– Det enda sättet att mäta avkastning är upprepade försäljningar av samma konstverk på auktion, och tittar man på det har konst slagit börserna i USA med marginal. Men då inkluderar det att man exempelvis köpte en **Basquiat** för 15 år sedan och sedan säljer den för många, många gånger mer idag.

” Jag gör en visuell analys och en CV-analys parallellt.

Sedan finns ett jätteproblem med transparens. Det är dåligt med information om marknaden. Gallerierna avslöjar aldrig sina historiska försäljningspriser. De enda jämförelsesiffrorna man har kommer därför från auktionshus.

Metoder som är olagliga på börserna, som insiderhandel och manipulation av marknaden, är tillåtna i konstvärlden. Konstmarknaden är som en aktiemarknad, där alla aktier och deras ägare är hemliga, skriver konsthandlaren **Orlando Whitfield** i boken *All that glitters*.

Tidigare i år stämde **Dimitry Rybolovlev** det anrika brittiska auktionshuset Sothebys för bedrägeri, han hävdade att firman kände till att han blev skinnad av konstrådgivare varje gång han köpte mästerverk. Rybolovlev förlorade målet – domstolarna nuförtiden är inte så sympatiskt inställda till ryska oligarker, konstaterar tidskriften *The Economist*, men målet satte fokus på en konstvärld där ytan glittrar men trävirket kan vara murket.

– De flesta i branschen verkar inte tycka att bristen på transparens är ett stort problem, men för en som kommer från börsvärlden med sina oceaner av data och jämförelsetal blir det märkligt, konstaterar Ortmark.

Vad är bra konst att investera i?

– Jag gör en visuell analys och en CV-analys parallellt. Det kan vara ett verk där visuell analys säger ja men CV:et nej, exempelvis faller investeringspotentialen om konstnären inte representeras av bra gallerier eller kommer från ett perifert land. Men om man inte bryr sig om andrahandsvärdet så spelar det ingen roll.

Hur vet du vad som är bra?

Ortmark säger att det ska vara genuint, inte tillgjort och ha någon ny krydda som man inte sett hos andra konstnärer.

– Om man åker runt på konstresor och gallerier hela tiden tränar man ögat och ser någon som inte är ett derivat på någon annan. Som bara har tagit bort det som behövs för att konstverket ska komma fram. Visuell konst är intressant eftersom man tittar på det varenda dag. Det ska vara något som skaver någonstans, som gör att man vill titta på objektet även om några år.

– Konstnären måste också ha hittat sin personliga stil, som den Berlin-baserade artisten **Gregor Hildebrandt**, vars verk hänger på väggen bredvid oss. Han jobbar bara med vinylskivor och gamla kassetband, och har gjort det i ett kvarts sekel. Han har bara gått djupare och djupare in i materialet.

Vänta 15 år in i karriären på en konstnär

Ett annat råd är att köpa konstnärer som har nått mitt in i sina karriärer. Man vill att de ska vara aktiva, att karriären har progression och att de utvecklats i sin konst. De flesta konstnärer ger ju upp efter ett tag, det är omöjligt ekonomiskt att överleva på yrket. De som är kvar efter 15 år har en mycket högre sannolikhet för att fortsätta.

Du jobbar mestadels med internationella konstnärer, men vilka intressanta svenska konstnärskap finns det?

– Det finns 10–12 levande svenska konstnärer med riktigt bra gallerirepresentation. Den abstrakte konstnären **Andreas Eriksson** representeras exempelvis av superfina gallerier i Berlin och London. Han hade nyligen en stor soloutställning i New York, inte många svenskar har haft det. Eriksson gör unika tryck i ett exemplar, så kallade *monotype*, som säljs för så lite som 75 000 kronor. Det är extremt bra, menar Ortmark.

Han nämner även namn som **Jens Fänge**, 59 år, som utöver det svenska galleriet Magnus Karlsson representeras av det stora Paris-galleriet Perrotin. Fänge arbetar med en typ av collage, assemblage, med träskivor som han målar.

Konstnärduon **Nathalie Djurberg** och **Hans Berg** hade ett spektakulärt avslut på Bukowskis för ett par år sedan för 19 miljoner.

Bland de lite äldre svenska artisterna finns **Karin Mamma Andersson**, hennes oljemålningar kostar 5–6 miljoner och hon är representerad av **David Zwirners** galleri i New York, ett av de största i världen. Hon är gift med den likaledes kände målaren och illustratören **Jockum Nordström**.

En typ av objekt som Ortmark själv undviker som pesten är kryptokonst, NFT:er, som häromåret hade en stor boom för att sedan kollapsa.

– Ingen pratar om NFT:er längre. De flesta har inte förstått att det har funnits digital konst sedan 70-talet. Det som skiljer ut NFT:er är att det digitala konstverket är registrerat på blockkedjan. Kan det finnas intressant digital konst? Absolut! Men inte för att det finns en NFT-kopplad till det, säger Ortmark.

För den som vill lära sig mer om konstscenen rekommenderar Ortmark *Art Net* och *Art Newspaper*. Sedan finns det i Sverige magasinet *Artlover*, som drivs av **David Castenfors**, och små tidskrifter som *Paletten* som är totalt fokuserade på konsten.

NOTER

1, <https://www.economist.com/culture/2024/05/03/true-theses-of-secrecy-opacity-and-outright-thievery-in-art>

Ola Wong är Kvartals kulturredaktör, Kina-kännare och författare.

Webblänk till artikeln:

<https://kvartal.se/artiklar/konsten-att-kopa-konst/>